จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับประสบการณ์จากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

นายจุตินันท์ฯ : โดยส่วนตัวผมนั้น มีความคิดเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ที่ดีและมีบทบัญญัติหรือหลักการที่ดีในหลายประเด็นด้วยกัน โดยเฉพาะในส่วนของการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นต้น แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติที่ผ่านมานั้นต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคกรณีที่ไม่มีการตรากฎหมายลูกออกมารองรับสิทธิและเสรีภาพ

นายจุตินันท์ ภิรมย์ภักดี

ประธานคณะกรรมาธิการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สภาร่างรัฐธรรมนูญ

เมื่อวันศุกร์ที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐
ณ ห้องรับรอง ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๑ เวลา ๑๒.๐๐ น.

โดย กองบรรณาธิการ
นิติกร สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความคลุมเครือในทางปฏิบัติของบรรดาหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ในเมื่อไม่มีการตรากฎหมายลูกออกมารองรับสิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้น ๆ ตัวอย่าง กรณีของสิทธิชุมชน ในฐานะที่ผมเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นตัวแทนของภาคเอกชนซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องไป

ลงทุนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ปัญหาที่ต้องประสบพบเห็นอยู่เสมอ ก็คือ ปัญหาในเรื่องการจัดสรร Natural Resource ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำ ที่ดินหรือป่าไม้ที่อยู่ภายในแต่ละชุมชน ซึ่งมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า "สิทธิชุมชน" นั้น มีขอบเขตกว้างขวางมากน้อยเพียงใด และชุมชนจะแสวงหาประโยชน์และให้ความคุ้มครองรักษาอย่างไร

กฎหมายลูกเพื่อรองรับและกำหนดรายละเอียดของสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ นั้นจะต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญจากฝ่ายบริหารที่ผ่านมาได้ส่งผลให้องค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์กรต่าง ๆ ไม่สามารถ

ดังนั้น ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉบับนี้ ก็พยายามที่จะหาทางแก้ไขปัญหาโดยให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมีผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง โดยกำหนดให้สิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับโดยตรงทันที ส่วนการตรา

ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประเด็นนี้ก็เป็นปัญหาหลักอีกประเด็นหนึ่งของการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายจุตินันท์ฯ : สำหรับประเด็นนี้ ผมคิดว่าแยกพิจารณาออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง คือ ที่มาของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๒๐ ได้กำหนดให้มีสมัชชาแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒,๐๐๐ คน ที่มาจากตัวแทนของประชาชนจากทุกภาคส่วน และคัดเลือกกันเองจนได้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งนับว่าเป็นการได้มาโดยระบอบประชาธิปไตยและมีความโปร่งใสในระดับหนึ่ง

ส่วนที่สอง คือ กระบวนการและขั้นตอนการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ผมขอเรียนว่า ตั้งแต่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๐ ประเด็นที่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ต่างให้ความสำคัญและมีความเห็นตรงกัน คือ ทำอย่างไรที่ประชาชนในทุกสาขาอาชีพได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญครั้งนี้อย่างกว้างขวางให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

ดังนั้น สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของพี่น้องประชาชนเป็นอย่างมาก โดยได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการถึงจำนวน ๑๒ คณะ และมีคณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งในระดับภาคและในแต่ละจังหวัด และมีการเปิดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เช่น การจัดเวทีในจังหวัดต่าง ๆ การเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นทาง Web-site http://cda.parliament.go.th/ หรือการเปิดสายด่วน CALL CENTER เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสที่จะได้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น

นอกจากนี้สภาร่างรัฐธรรมนูญยังได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรต่าง ๆ อีก ๑๒ องค์กรตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้

กำหนด รวมทั้งรายการทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดขึ้น เช่น "รายการรัฐธรรมนูญกับประชาชน" หรือ "รายการคุยกับ ส.ส.ร." ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบ ๒ ทาง คือ เปิดช่องทางให้มีการรับฟังความคิดเห็น และในขณะเดียวกันก็มีการเปิดประเด็นเพิ่มเติมเพื่อให้ประชาชนได้นำกลับไปพิจารณาทบทวน ซึ่งเราได้ดำเนินการในลักษณะเช่นนี้มาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว จากนี้ไปเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก็จะเปลี่ยนรูปแบบเป็นเวทีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนโดยผ่านทางสื่อด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ รายการทางโทรทัศน์ วิทยุ จะเป็นการเผยแพร่ประเด็นอันเป็นหลักการและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งฉบับ ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่และทำความเข้าใจกับประชาชนให้มากที่สุด และอย่างกว้างขวางในทุกรูปแบบ ทั้งทางรายการวิทยุ ภาพยนตร์โฆษณา หรือวีดีทัศน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจในสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ อย่างถูกต้องทั่วถึงและเพื่อประโยชน์ในการออกเสียงประชามติของพี่น้องประชาชนทั้งประเทศ

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายจุตินันท์ฯ : สำหรับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ นี้ เราได้นำรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ มาเป็นหลักหรือแม่แบบ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนให้การยอมรับอยู่แล้ว ประกอบกับระยะเวลาที่มีค่อนข้างจำกัดเพียง ๑๘๐ วัน ดังนั้นเราจึงได้พิจารณาถึงจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ และมุ่งเน้นโดยให้ความสำคัญไปที่การแก้สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้พิจารณาหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวในหลายประเด็น ทั้งนี้ โดยได้กำหนดกรอบเบื้องต้นในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยแบ่งเป็น ๓ กรอบ กล่าวคือ

กรอบที่ ๑ ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจ

กรอบที่ ๒ ว่าด้วยสถาบันการเมือง

กรอบที่ ๓ ว่าด้วยองค์กรตรวจสอบอิสระและศาล

ซึ่งในส่วนของกรอบที่ ๑ และ กรอบที่ ๓ เราได้แก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ในหลายประเด็นด้วยกัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ นี้ เป็นการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ให้มีความสมบูรณ์และนำไปสู่การบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผมขอเรียน ณ ที่นี้ว่า คงไม่มีใครที่จะสามารถร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นที่พอใจของประชาชนทุกคนหรือฝ่ายได้ ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ จึงกำหนดให้มีหมวด ๑๕ ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในมาตรา ๒๙๑ โดยกำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๕๐,๐๐๐ คนสามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ อันนับได้ว่าเป็นหลักการใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับใด ๆ ที่ประเทศไทยเคยมีมา เนื่องจากเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญไม่ควรจะคงอยู่กับที่ ในขณะที่สถานการณ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป รัฐธรรมนูญที่ดีจะต้องมีการพัฒนาตัวเองได้ด้วย หรือที่เรียกว่า "รัฐธรรมนูญภิวัฒน์" ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๒๙๑ นี้ ได้เปิดช่องทางให้เกิดการพัฒนารัฐธรรมนูญไว้ โดยหวังว่าจะสามารถลดความกดดันและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของประเทศได้ แทนที่ทุกครั้งเมื่อบ้านเมืองต้องประสบกับภาวะวิกฤติหรือภาวะทางตันทางการเมือง ก็จะต้องมีการฉีกรัฐธรรมนูญแล้วยกร่างรัฐธรรมนูญกันใหม่ทุกครั้งไป ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๒๙๑ นี้จึงถือได้ว่าเป็นจุดเด่นประเด็นหนึ่งในอีกหลาย ๆ ประเด็นของร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐

ต้องยอมรับว่าอาจมีบุคคลบางกลุ่มหรือบางคนที่ไม่พอใจกับเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แม้แต่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญเอง ก็อาจมีบางท่านที่ไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในทุกมาตรา จึงเห็นได้ว่า เมื่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่หรือในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้นั้น หากมีความรู้สึกไม่เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญเพียง ๔ - ๕ มาตรา จากจำนวนทั้งหมด ๓๐๙ มาตรา ซึ่งเป็นส่วนน้อยที่เราไม่เห็นชอบด้วย แต่เมื่อมีเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เรายอมรับได้ก็ต้องเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเสียงข้างมาก กล่าวคือควรลงประชามติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ นี้ไปก่อน จากนั้นจึงค่อยหาวิธีการแก้ไขกันในภายหลังตามช่องทางที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ดังกล่าว จึงจะถือได้ว่าเป็นการ

พัฒนาการเมืองการปกครองของบ้านเราตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

จุลนิติ : ข้อเสนอแนะแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการลงประชามติ "เห็นชอบ" หรือ "ไม่เห็นชอบ" ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ อันจะเป็นการลงมติ "เห็นชอบ" หรือ "ไม่เห็นชอบ" กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ทั้งฉบับ

นายจุตินันท์ฯ : สำหรับในประเด็นความคิดเห็นในส่วนนี้ ผมขอเรียนเป็น ๒ ประการ คือ

ประการแรก สภาร่างรัฐธรรมนูญคงต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เพราะเป็นเรื่องยากมากที่ประชาชนส่วนใหญ่จะได้อ่านร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ครบถ้วนทั้งฉบับหรือจำนวน ๓๐๙ มาตรา ซึ่งทางสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้มีการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ นี้อย่างเป็นทางการหรือตามกฎหมายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และเปิดให้มีการออกเสียงลงประชามติในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ โดยจะได้จัดพิมพ์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ออกเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เป็นจำนวนถึง ๒๐ ล้านเล่ม

ประการที่สอง ประชาชนทุกท่านจะต้องเปิดใจให้กว้างในการพิจารณาเพื่อจะลงมติ "เห็นชอบ" หรือ "ไม่เห็นชอบ" ด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กล่าวคือ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ของมาตราในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มีผลดีมากกว่าผลเสีย ซึ่งผมคิดว่าผลเสียจะเป็นส่วนน้อยของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เราก็น่าจะพิจารณาลงมติ "เห็นชอบ" เพราะร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ นี้เองก็ยังได้กำหนดทางออกให้มีการปรับปรุงแก้ไขได้อยู่แล้วในอนาคต

ท้ายที่สุดนี้ ผมขอเรียนว่าสิ่งที่ประเทศชาติต้องการมากที่สุดในขณะนี้ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้มีผู้แทนปวงชนชาวไทยมาทำหน้าที่รวมทั้งการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ที่มีฐานมาจากพี่น้องประชาชนทั้งประเทศ แต่ก่อนจะมีการเลือกตั้งเราจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญเสียก่อน โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวต้องเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนยอมรับได้ และเมื่อมีรัฐบาลใหม่แล้วจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมมาตราหนึ่งมาตราใดก็สามารถกระทำได้ ทั้งนี้เพราะถือเป็นสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ได้ให้ไว้แก่ประชาชนแล้ว ๑๑

นายไพบูลย์ วราหะไพทูรย์
โฆษกคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

เมื่อวันอังคารที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐
ณ อาคารธัรฐสภา ๓ ชั้น ๓ เวลา ๑๐.๐๐ น.

โดย กองบรรณาธิการ

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับประสบการณ์จากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา

นายไพบูลย์ฯ : ก่อนอื่นผมต้องขอเรียนว่า ฐานที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ได้ถูกยกเลิกไปนั้น เกิดจากแนวความคิดในการที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่การปฏิรูปการเมือง โดยกระบวนการและขั้นตอนการทำงานก็เป็นไปในรูปของ **"สภาร่างรัฐธรรมนูญ"** ซึ่งอาจมีความแตกต่างกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็เฉพาะในบางประเด็นเท่านั้น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการออกเสียงลงประชามติ กล่าวคือ การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจากเวทีและจากภูมิภาคต่าง ๆ มาแล้ว ต่อจากนั้นจึงได้นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาประมวลเพื่อจัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อรัฐสภา

เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญ แต่ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้นั้น เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว จึงจะนำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไปขอประชามติจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนลงมติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับต่อไป จุดนี้คือประเด็นความแตกต่างที่สำคัญในแง่ของกระบวนการจัดทำ

สำหรับประสบการณ์จากการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผ่านมานั้น ในเบื้องต้นขอเรียนว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่ได้ถูกยกเลิกไปดังกล่าวถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทยเท่าที่เคยมีมา แต่อาจมีข้อบกพร่องและเกิดปัญหาในการใช้บังคับอยู่บางประการ เช่น การให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนยังไม่สัมฤทธิ์ผลอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เนื่องจากกลไกที่จะปฏิบัติตามในกรอบของการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ยังไม่สามารถทำงานได้จริงในทางปฏิบัติ และปัญหาส่วนหนึ่งก็เกิดจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เอง ที่ได้บัญญัติถ้อยคำว่า "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" และได้มีการแปลความกันว่า ตราบใดที่ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับสิทธิและเสรีภาพนั้น การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีดังกล่าวก็จะยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ในประเด็นปัญหานี้ จึงเป็นประเด็นสำคัญของปัญหาในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

และเป็นประเด็นหลักที่คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ได้พิจารณาถึงความสำคัญในการยกร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยในครั้งนี้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากกว่าฝ่ายอื่น ๆ อาทิ ฝ่ายนิติบัญญัติและองค์กรควบคุมตรวจสอบอื่น ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญมีความประสงค์ที่จะให้**ฝ่ายบริหารมีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพทางการเมือง** ผลที่ตามมาจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญปรากฏว่าทำให้ฝ่ายบริหารเกิดความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก ในขณะที่องค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดปัญหาการผูกขาดการใช้อำนาจรัฐ และการแทรกแซงการปฏิบัติงานของบรรดาองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ โดยเฉพาะในกรณีของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งพบว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะเข้าชื่อเพื่อยื่นญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีนั้นต้องอาศัยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ ต้องใช้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (ซึ่งขณะนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนห้าร้อยคน) ส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านไม่อาจที่จะเข้าชื่อเพื่อดำเนินการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะการยื่นญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้อย่างเต็มที่

จากการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากนั้นยังได้**ก่อให้เกิดปัญหาในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**ตามมาอีกด้วย สำหรับปัญหานี้นอกจากจะเกิดจากข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แล้ว ยังเกิดจากปัญหาในเชิงพฤติกรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ ก่อให้**เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างกว้างขวางในทุกระดับ** ในขณะเดียวกันกลไกในการควบคุมตรวจสอบต่าง ๆ ก็ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การควบคุมตรวจสอบโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเดิมกำหนดไว้จำนวน ๕๐,๐๐๐ คน แต่ในขณะนี้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ลดจำนวนลงเหลือเพียง ๒๐,๐๐๐ คนเท่านั้น หรือ**ปัญหากรณีที่ฝ่ายบริหารได้เข้าไปแทรกแซงการดำเนินงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหลายองค์กร** โดยเฉพาะข้อวิพากษ์วิจารณ์ในด้านการแทรกแซงกระบวนการสรรหา และการ

พิจารณาเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์ที่ผ่านมาจะพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ก็ยังคงมีส่วนที่ดีอยู่มาก แต่ในบางกรณีที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ทางคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาศึกษาถึงจุดบกพร่องในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากผลการใช้บังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

นายไพบูลย์ฯ : สำหรับกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉบับนี้ ภายหลังจากที่ได้มีการปฏิรูปการปกครองโดยมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ที่ได้กำหนดให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง และได้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ก็ได้กำหนดกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ขึ้น โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ ประกอบด้วยบุคคลจากหลากหลายสาขา ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม และภาควิชาการ ซึ่งมาจากภูมิภาคต่าง ๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสม จำนวนไม่เกิน ๒,๐๐๐ คน ต่อจากนั้นก็ให้ดำเนินการเลือกกันเองให้เหลือ ๒๐๐ คน หลังจากนั้นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ก็ได้พิจารณาเลือกบุคคลทั้ง ๒๐๐ คน ให้เหลือจำนวน ๑๐๐ คน เพื่อเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญไว้ และทางสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมาธิการสามัญและวิสามัญประจำสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๓ คณะ ดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๓๕ คน ได้แก่ บุคคลที่มาจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๕ คน และบุคคลที่มาจากการแต่งตั้งของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ จำนวน ๑๐ คน

๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญประสานการมีส่วนร่วมและการประชามติ

๓. คณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคกลาง

๔. คณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคเหนือ

๕. คณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๖. คณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคใต้

๗. คณะกรรมาธิการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัด

๘. คณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

๙. คณะกรรมาธิการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

๑๐. คณะกรรมาธิการวิสามัญวิชาการตรวจร่างรัฐธรรมนูญ และตรวจร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

๑๑. คณะกรรมาธิการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม

๑๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญกิจการสภาร่างรัฐธรรมนูญ

๑๓. คณะกรรมาธิการยกร่างหลักเกณฑ์วิธีการออกเสียงประชามติและการออกเสียงประชามติ

คณะกรรมาธิการแต่ละคณะดังกล่าวนี้จะทำงานตามกรอบที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ

กำหนด และ**ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะมีเป้าหมายอยู่ที่การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรต่าง ๆ เป็นสำคัญ** ซึ่งนอกจากคณะกรรมาธิการต่าง ๆ ของสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรต่าง ๆ แล้ว ยังได้ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ทั้งในด้านกระบวนการจัดทำและในด้านเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ผ่านมาจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ควบคู่ไปกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย

สำหรับช่องทางในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนนั้น นอกจากสภาร่างรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมาธิการคณะต่าง ๆ จะดำเนินการจัดเวทีทั้งในระดับจังหวัดและในระดับภูมิภาคเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยตรงแล้ว ยังได้เปิดเว็บไซต์ www.cda.parliament.go.th เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และเปิดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น

ในทุกขั้นตอน นอกจากนี้สภาร่างรัฐธรรมนูญยังได้รับความร่วมมือจากสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสถาบันพระปกเกล้า ตลอดจนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ได้จัดส่งข้อมูลเข้ามาอย่างหลากหลาย **ผมขอเรียนว่าทุกความเห็น เมื่อได้นำมาประมวลแล้วก็จะมีการนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ ส่วนความคิดเห็นที่ไม่อาจนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญได้ ก็จะมีการตั้งข้อสังเกตไว้เพื่อบันทึกเป็นเจตนารมณ์** ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้และการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนี้ในอนาคต หรืออาจนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไป

สำหรับในด้านกรอบการทำงานของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็ได้มีการพิจารณาในหลักการใหญ่ ๆ หลายประเด็นว่าคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจะคงไว้ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ อย่างไรบ้าง **โดยที่ประชุมคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้เห็นชอบร่วมกันในหลักการสำคัญเบื้องต้น ๑๐ ประการสำหรับเป็นแนวทางการร่างรัฐธรรมนูญ** ดังนี้

๑. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้

๒. ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

๓. องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ และจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้

๔. ประเทศไทยปกครองด้วยระบบนิติรัฐ

๕. ประเทศไทยปกครองด้วยระบบรัฐสภา

๖. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย โดยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล

๗. รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศบทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

๘. ในกรณีเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๙. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค การมีส่วนร่วมของประชาชนและอำนาจของชุมชน ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครอง

๑๐. ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาและพิพากษาอรรถคดีทั้งหลายใน

พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ทางคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจึงเห็นชอบให้มีการจัดกรอบภารกิจในการยกร่างรัฐธรรมนูญ เป็น ๓ กรอบ คือ

กรอบที่หนึ่ง ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจ มีนายชูชัย ศุภวงศ์ เป็นประธานฯ มีหน้าที่พิจารณาเรื่องสิทธิและเสรีภาพ หน้าที่ของประชาชน แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และการกระจายอำนาจ

กรอบที่สอง ว่าด้วยสถาบันการเมือง มีศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เป็นประธานฯ มีหน้าที่พิจารณาเรื่องรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการ และคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรอบที่สาม ว่าด้วยองค์กรตรวจสอบอิสระและศาล มีนายวิชา มหาคุณ เป็นประธานฯ มีหน้าที่พิจารณาเรื่องศาล การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีการประชุมหลายครั้ง และได้มีการจัดสัมมนาร่วมกันที่ต่างจังหวัดจำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๕-๑๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ จังหวัดเพชรบุรี และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๖ - ๑๑ เมษายน ๒๕๕๐ ณ จังหวัดชลบุรี โดยตลอดระยะเวลาการพิจารณายกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงการประชุมต่อสื่อมวลชนทุกแขนงรวมทั้งได้เผยแพร่การประชุมให้ประชาชนได้มีโอกาสติดตามและรับทราบถึงประเด็นและเนื้อหาสาระต่าง ๆ ของร่างรัฐธรรมนูญและความคืบหน้าในการยกร่างรัฐธรรมนูญตลอดระยะเวลาของการประชุมดังกล่าวด้วย

ผมขอเรียน ณ ที่นี้ว่า บทบัญญัติต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญทั้งในฉบับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และฉบับที่เสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณานั้น ได้บัญญัติขึ้นบนพื้นฐานจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งสิ้น ซึ่งน่าจะประมาณร้อยละ ๙๐ ที่คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติขึ้นตามความคิดเห็นของประชาชน แต่ในบางเรื่องที่ยังมีความเห็นแตกต่างกันอยู่บ้าง ซึ่งน่าจะไม่เกิน ร้อยละ ๕ แต่ก็คงไม่ใช่สาระสำคัญเท่าใดนัก ส่วนอีกร้อยละ ๕ ที่คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นเรื่องของหลักการที่ไม่อาจเห็นพ้องด้วยกับความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะในเชิงวิชาการบางประเด็น เช่น ประเด็นเรื่องวุฒิการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจากผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนจะต้องมีการศึกษาในระดับที่สูงพอสมควร จึงเห็นว่าควรกำหนดให้ผู้สมัคร

รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี แต่ในเรื่องนี้ทางคณะกรรมาธิการ ยกร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าคุณภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงมิได้บัญญัติเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเอาไว้ แต่ในส่วนของวุฒิสภานั้น คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ เนื่องจากต้องการบุคคลที่มีคุณสมบัติที่สูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

เมื่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญร่างแรกเสร็จแล้ว ก็ได้ทำการเผยแพร่ให้แก่ประชาชนและให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอคำแปรญัตติ ซึ่งกลไกในการเสนอคำแปรญัตติก็เป็นไปตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ กล่าวคือ จะต้องมีผู้เสนอและมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า ๑๐ คน จากข้อเท็จจริงที่ผ่านมาปรากฏว่ามีผู้เสนอคำแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญรวมทั้งหมด ๗ คณะด้วยกัน และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญทุกท่านต่างก็ให้ความสนใจที่จะเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไข หรือเสนอบทบัญญัติที่มีหลักการใหม่ ๆ ขึ้นมา ถ้าคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นพ้องด้วยกับผู้เสนอคำแปรญัตติ ก็จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นไปตามข้อเสนอดังกล่าว แต่ถ้าคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญยังไม่เห็นพ้องด้วย หรือคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าสามารถยืนยันเหตุผลในทางวิชาการได้ดีกว่า ผู้เสนอคำแปรญัตตินั้นก็จะสงวนคำแปรญัตติดังกล่าว เพื่อนำไปอภิปรายอีกครั้งในที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้น โดยการอภิปรายในที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้นได้เปิดโอกาสให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สงวนคำแปรญัตติและกรรมาธิการเสียงข้างน้อยที่ได้สงวนความเห็นไว้ได้มีการอภิปรายและถกเถียงกันอย่างกว้างขวางด้วย

ผมขอเรียนว่า แม้กระทั่งการทำงานในคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่การประชุมครั้งแรกเป็นต้นมานั้นได้มีการเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนได้เข้ามาร่วมรับฟังการประชุมและนำเสนอข่าวแก่ประชาชนได้รับทราบอย่างเปิดเผย และไม่มีการปิดบังหรือการประชุมลับหรือมีวาระซ่อนเร้นใด ๆ ทั้งสิ้นแม้แต่ครั้งเดียว และกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญแต่ละท่านก็มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่โดยไม่ถูกจำกัดหรือปิดกั้นแต่ประการใด และขอยืนยันว่าไม่มี "ใบสั่ง" จากผู้ใดทั้งสิ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือกรอบในการทำงานของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายไพบูลย์ฯ : ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นในระหว่างสถานการณ์บ้านเมืองที่ไม่ปกตินัก แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น เพื่อนำพาประเทศไปสู่การเลือกตั้งและมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สมบูรณ์ต่อไป และมุ่งที่จะแก้ไขสภาพปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องที่เกิดจากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่มีในหลายประเด็นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากสิ่งใดที่เป็นส่วนดีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ อยู่แล้ว ก็จะคงหลักการไว้ตามเดิม

สำหรับสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบ เป็น ๔ แนวทาง ดังนี้

➔ แนวทางที่หนึ่ง คือ การคุ้มครองส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ โดยมีสาระสำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

ประการที่ (๑) ได้แก่ การเพิ่มประเภทสิทธิและเสรีภาพให้มากขึ้นกว่าเดิม

สิทธิและเสรีภาพที่ทางคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ อาทิ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด การเพิ่มสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงยิ่งขึ้น ตลอดจนการห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการใช้สื่อสารมวลชนเพื่อประโยชน์ของตนเอง รวมทั้งการรับรองให้ประชาชนได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ๑๒ ปี และรัฐต้องดำเนินการให้ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น เป็นต้น

ประการที่ (๒) ได้แก่ การทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพง่ายขึ้นกว่าเดิม

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้แก้ไขข้อบกพร่องของการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองและคุ้มครองไว้ แม้ยังไม่มีกฎหมายลูกตราขึ้น ประชาชนก็สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นได้ทันทีโดยการร้องขอต่อศาล รวมทั้งการลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายจากจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน เหลือเพียงจำนวน ๑๐,๐๐๐ คน และการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน เหลือเพียง ๒๐,๐๐๐ คน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

ประการที่ (๓) ได้แก่ การทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพมีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองอย่างชัดเจน

คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ตัดคำว่า "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ท้ายบทบัญญัติที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนออกไปหลายมาตรา เพื่อเป็นการส่งสัญญาณว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เกิดขึ้นทันทีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกำหนดระยะเวลาในการตรากฎหมายลูกเพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพนั้นไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลได้มากขึ้น โดยกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือการให้ชุมชนมีสิทธิฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของชุมชน รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองและศาลยุติธรรมได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

ประการที่ (๔) ได้แก่ การทำให้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีความชัดเจนรอบด้าน และผูกพันรัฐมากกว่าเดิม

ในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนี้ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติแนวนโยบายด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุมทุกด้านอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง ด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ด้านกฎหมายและการยุติธรรม ด้านการต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญาและพลังงาน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้เพิ่มเติมแนวนโยบายที่สำคัญและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งขึ้น อาทิ การกำหนดให้รัฐต้องใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ ให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติเพื่อวางแผนการพัฒนาระบบการศึกษาของชาติในระยะยาว ให้มีแผนพัฒนาการเมืองและสภาพัฒนาการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองของไทยให้มีความก้าวหน้าและ

ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ตลอดจนกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมและห้ามมิให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนตกอยู่ในความผูกขาดของเอกชนด้วย

สำหรับแนวนโยบายด้านการเกษตร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมและเศรษฐกิจของประเทศนั้น ก็ได้กำหนดให้รัฐต้องคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ทั้งต้องส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร การคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ หรือการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพของประชาชนในการดำเนินการด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้รัฐต้องส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และต้องกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างทั่วถึงด้วย

ประการที่ (๕) ได้แก่ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับประเทศ

เนื่องจากการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระดับประเทศ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระอย่างเต็มที่ในการบริหารงานของตนเองทุกด้าน และมีการจัดโครงสร้างที่คล่องตัว และปฏิรูประบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคลากรมีสถานะเป็นข้าราชการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน และให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยการลดจำนวนประชาชนที่จะเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นและการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับดูแลการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

➔ แนวทางที่สอง คือ การลดการผูกขาดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจประชาชน

การลดการผูกขาดอำนาจรัฐในที่นี้ไม่ใช่การทำให้อำนาจรัฐลดลง แต่เป็นเรื่องของการลดการผูกขาดการใช้อำนาจมากกว่า รัฐก็ยัง

มีอำนาจดังเดิม เพียงแต่ไม่สามารถผูกขาดการใช้อำนาจได้แต่ผู้เดียวอีกต่อไป โดยจะต้องมีกลไกเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างเหมาะสม ตลอดจนการเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างหลากหลาย โดยในกรอบแนวทางต่าง ๆ มีสาระสำคัญดังนี้

ประการที่ (๑) ได้แก่ การเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ประชาชน

เจตนารมณ์ที่สำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือการส่งเสริมสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น อาทิ การกำหนดให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน ชุมชนมีสิทธิที่จะฟ้ององค์กรของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนไว้ได้ นอกจากนี้ยังกำหนดให้การทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อประชาชน รัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนและต้องแก้ไขเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรมด้วย และที่สำคัญคือให้สิทธิประชาชน ๕๐,๐๐๐ คน เข้าชื่อเพื่อเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เป็นครั้งแรก

ประการที่ (๒) ได้แก่ การจำกัดการผูกขาดและการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของรัฐบาล

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีหมวดว่าด้วยการเงิน การคลัง และงบประมาณขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลใช้จ่ายเงินอย่างไม่มีวินัยทางการเงินและงบประมาณและทำให้การจัดทำและการพิจารณางบประมาณในแต่ละปีมีความโปร่งใสชัดเจน และประชาชนสามารถรับทราบและตรวจสอบได้

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือปัญหาในการทำหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในระหว่างที่อายุของรัฐบาลสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการใช้อำนาจรัฐอย่างไม่เหมาะสมในฐานะรัฐบาลรักษาการ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้กำหนดขอบเขตภาระหน้าที่ของรัฐบาลรักษาการอย่างชัดเจน เพื่อมิให้รัฐบาลรักษาการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายประจำ และใช้กลไกของรัฐไปสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครฝ่ายตนในการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกิน ๘ ปี เพื่อป้องกันการผูกขาดการใช้อำนาจ รวมทั้งห้ามมิให้ดำเนินการควบรวมพรรคการเมืองในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรยังไม่สิ้นสุดลง ทั้งนี้ เพราะการควบรวมพรรคการเมือง นอกจากจะเป็นการหลีกเลี่ยงหลักการ

ห้ามย้ายพรรคการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรยังไม่สิ้นสุดลงแล้ว ยังทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองขนาดใหญ่มีจำนวนมากขึ้น ในขณะที่พรรคการเมืองฝ่ายค้านมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลดลงอย่างผิดปกติด้วย

ประการที่ (๓) ได้แก่ การกำหนดมาตรการให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถควบคุมตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างแท้จริง

กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอิสระจากการครอบงำของพรรคการเมือง เพื่อทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนได้อย่างเต็มที่ โดยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอิสระจากมติของพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ และได้เปลี่ยนแปลงการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๕๐ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน รวมเป็น ๗๖ คน และมาจากการสรรหาจากตัวแทนของภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพและภาคอื่น เพื่อส่งให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการสรรหาอีก ๗๔ คน ทั้งนี้ เพื่อให้วุฒิสภาปลอดจากอิทธิพลของพรรคการเมืองและมาจากตัวแทนของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

การแก้ไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถยื่นญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ง่ายขึ้นโดยใช้เสียงเพียง ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และในกรณีของรัฐมนตรีก็ใช้เสียงเพียง ๑ ใน ๖ ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ หรือเมื่อครบ ๒ ปีในกรณีเสียงไม่ถึง ก็สามารถเปิดอภิปรายได้ด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดให้สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีที่หลบเลี่ยงการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจโดยไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอื่นได้ด้วย

➔ แนวทางที่สาม คือ การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม

ประการที่ (๑) ได้แก่ การบัญญัติหมวดจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างชัดเจน

โดยมาตรฐานจริยธรรมดังกล่าวจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการละเมิด และการฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมที่ร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถนำไปสู่การถอดถอนออกจากตำแหน่งได้

ประการที่ (๒) ได้แก่ การกำหนดมาตรการเพื่อไม่ให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนทางการเมือง

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ซึ่งครอบคลุมไปถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย สำหรับการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็มีการกำหนดมาตรการที่เข้มข้นยิ่งขึ้น โดยขยายไปถึงทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วย ส่วนการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก็จะต้องเปิดเผยแก่สาธารณชนเช่นเดียวกับของรัฐมนตรีด้วย

ประการที่ (๓) ได้แก่ การกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี พ้นจากตำแหน่งในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาได้ง่ายขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนของปวงชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ ในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษก็ต้องพ้นจากตำแหน่งทันที เว้นแต่เป็นการกระทำความผิดโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

➔ แนวทางที่สี่ คือ การทำให้องค์กรตรวจสอบมีความอิสระ เข้มแข็ง และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่ (๑) ได้แก่ การปรับปรุงระบบการสรรหาองค์กรตรวจสอบต่าง ๆ

ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองในกระบวนการสรรหาที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหาบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความเป็นอิสระและเหมาะสมกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กรอย่างแท้จริง

ประการที่ (๒) ได้แก่ การปรับปรุงอำนาจหน้าที่และระบบการทำงานขององค์กรตรวจสอบให้ดียิ่งขึ้น

อาทิ การกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับฟ้องเรื่องที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพได้โดยตรง การกำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้พิจารณาว่านักการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือยื่นด้วยข้อความเท็จ และการกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถหยิบยกเรื่องที่เกิดความเสียหายต่อประชาชนโดยรวมขึ้นพิจารณาได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียนเป็นต้น

ประการที่ (๓) ได้แก่ การจัดให้มีระบบการตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

อาทิ กรณีการให้ใบเหลือง-ใบแดงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สามารถอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ ส่วนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นสามารถอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคได้ เป็นต้น

จุลนิติ : ข้อเสนอแนะแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการลงมติ "เห็นชอบ" หรือ "ไม่เห็นชอบ" ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายไพบูลย์ฯ : สำหรับในการออกเสียงลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในครั้งนี้นั้นถือเป็นโอกาสอันดีที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของประเทศและในฐานะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้ใช้สิทธิของท่านในการที่จะลงประชามติว่าจะ **"เห็นชอบ"** หรือ **"ไม่เห็นชอบ"** ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ ผมขอเรียนว่า ก่อนที่ท่านจะเดินทางไปลงประชามติในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ นี้ ผมใคร่ขอความกรุณาจากทุกท่านได้โปรดศึกษารายละเอียดของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้เสียก่อน เนื่องจากว่ารายละเอียดของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอยู่มากมาย โดยทางสภาร่างรัฐธรรมนูญจะได้จัดพิมพ์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญเพื่อแจกจ่ายไปยังทุกครัวเรือนทั่วประเทศ ดังนั้น ทุกท่านก็จะได้รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ ขอให้พี่น้องประชาชนได้ติดตามข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ที่ทางสภาร่างรัฐธรรมนูญและองค์กรต่าง ๆ ที่จะทำการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการตัดสินใจของท่านว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้น่าจะเป็นกฎเกณฑ์หรือกติกาในการปกครองประเทศต่อไปหรือไม่ อย่างไร ถ้าท่านเห็นว่ามีเนื้อหาสาระที่ดีและได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือมีการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างชัดเจน มีการจัดวางดุลยภาพของโครงสร้างสถาบันทางการเมืองอย่างเหมาะสม มีการกำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐและการดำเนินงานขององค์กรตรวจสอบต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้มีกลไกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศได้แล้ว ก็ขอให้ท่านออกเสียงประชามติ **"เห็นชอบ"** กับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ถ้าท่านไม่เห็นด้วย ท่านก็อาจ **"ไม่เห็นชอบ"** ด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ ทั้งนี้ เพราะถือเป็นสิทธิ์อันชอบธรรมของท่าน และเป็นดุลพินิจของประชาชนผู้มี

สิทธิเลือกตั้งทุกคนตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยที่ประชาชนชาวไทยผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของประเทศจะได้ร่วมกันกำหนดกติกาสูงสุดในการปกครองบ้านเมืองหรือประเทศไทยของเรา ส่วนท่านจะ **"เห็นชอบ"** หรือ **"ไม่เห็นชอบ"** ก็ถือเป็นสิทธิและเป็นดุลพินิจของแต่ละท่านโดยแท้ ไม่มีการบังคับขู่เข็ญหรือถูกชี้นำได้แต่อย่างใด สิ่งเหล่านี้ก็จะช่วยจรรโลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทยให้ดำรงอยู่และพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป ๑

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับประสบการณ์จากการใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

นางอังคณาฯ : จากประสบการณ์ที่ได้ทำงานเกี่ยวกับภาคประชาสังคมเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ มีหลายกรณี ซึ่งอาจแยกออกเป็นประเด็น ดังนี้

นางอังคณา นีละไพจิตร

กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐
ณ อาคารธัฐสภา ๑

โดย กองบรรณาธิการ

ประเด็นที่ ๑ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ

โดยเฉพาะปัญหาการถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง เนื่องจากกระบวนการสรรหาตามรัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ นั้น ได้กำหนดจำนวนกรรมการสรรหาไว้จำนวนหนึ่ง ซึ่งจะมีตัวแทนจากพรรคการเมืองรวมอยู่ด้วย และที่สำคัญกรรมการสรรหาที่มาจากตัวแทนพรรคการเมืองซึ่งเป็นเสียงข้างน้อยนั้นสามารถ

จะบล็อกโหวตได้ เนื่องจากมีการกำหนดจำนวนคะแนนเสียงของกรรมการสรรหาที่จะทำให้บุคคลผ่านการสรรหาได้นั้นต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ดังนั้นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ที่ได้กำหนดให้มีองค์กรอิสระต่าง ๆ ขึ้นมาหลายองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจของฝ่ายการเมืองจึงไม่อาจประสบความสำเร็จได้

ประเด็นที่ ๒ ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ได้กำหนดให้มีวุฒิสภาโดยมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และกำหนดไม่ให้สังกัดพรรคการเมือง ตลอดจนมีการห้ามหาเสียงเพราะต้องการให้ได้บุคคลที่เป็นกลางทางการเมืองและมีความรู้ความสามารถเพื่อมาทำหน้าที่ถ่วงดุลการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรและตรวจสอบอำนาจของฝ่ายบริหาร แต่ท้ายที่สุดกลับได้แต่นักการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องและผูกพันกับพรรคการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเข้ามาทำหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับรัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารมากจนเกินไปจนทำให้มีการแทรกแซงการทำงานของวุฒิสภาจนระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ควรจะเป็นทั้งหลายล้มเหลวเกือบทั้งหมด

ประเด็นที่ ๓ ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าชื่อของประชาชนเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือนักการเมือง

แม้รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ จะได้บัญญัติให้สิทธิประชาชนในการเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือนักการเมืองได้ แต่

การกำหนดว่าประชาชนต้องเข้าชื่อกันให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า ๕ หมื่นคนนั้นเป็นจำนวนที่สูงเกินไป ซึ่งทำให้มีความยากลำบากในการเข้าชื่อให้ได้จำนวนดังกล่าว และในทางปฏิบัติการเข้าชื่อนั้นเป็นเรื่องยากที่ประชาชนด้วยกันเองจะสามารถตรวจสอบว่าใครเป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งและสามารถเข้าชื่อได้หรือไม่ และประการสำคัญเมื่อเสนอรายชื่อไปแล้วมักจะพบกับปัญหาความล่าช้าของกระบวนการตรวจสอบรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อถอดถอนดังกล่าว

ประเด็นที่ ๔ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โดยที่รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เพียงตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ และในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไปเท่านั้น และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีอำนาจในการฟ้องร้องต่อศาลได้โดยตรงในกรณีที่มีผู้ร้องว่ามีการกระทำที่ขัดต่อสิทธิมนุษยชนและเป็นการขัดต่อกฎหมาย การร้องเรียนของประชาชนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนเป็นเพียงเวทีให้ประชาชนได้ระบายปัญหาเท่านั้น กล่าวคือไม่สามารถที่จะหาทางเยียวยาหรือแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่เดือดร้อนได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่ ๕ ปัญหาเกี่ยวกับถ้อยคำ "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

ตามรัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยนั้น บทบัญญัติแต่ละมาตราส่วนใหญ่จะมีถ้อยคำว่า "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากมีการตีความว่าเมื่อยังไม่มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องนั้น ๆ ไว้จึงไม่ได้รับความคุ้มครอง ยกตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ ซึ่งกำหนดว่าสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติและกฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งปรากฏว่านับตั้งแต่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ จนรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกไปก็ยังไม่มีการจัดตั้งองค์การอิสระเพื่อมาทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคแต่อย่างใด

นางอังคณา นีละไพจิตร
กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นางอังคณาฯ : ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... นั้น ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อย่างเต็มที่ มีการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนทั้งทางเว็บไซต์ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทางไปรษณีย์ หรือแม้กระทั่งการออกไปจัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค โดยคณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนชุดต่าง ๆ และในการออกไปรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะในต่างจังหวัดนั้นจะเห็นว่าประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือให้ความสนใจในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อย่างมาก ทุกครั้งที่มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจะมีประชาชนเป็นจำนวนมากเข้าร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เปิดเผยและตรงไปตรงมา ทั้งนี้ ทางคณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นฯ ก็ได้พยายามรวบรวมประมวลความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมดเพื่อเป็นข้อมูลให้สภาร่างรัฐธรรมนูญกลั่นกรองความคิดเห็นและบรรจุความคิดเห็นเหล่านั้นไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ก็ต้องยอมรับว่าเป็นไปไม่ได้ที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะสามารถบรรจุความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมดไว้ได้ หรือจะต้องมีบทบัญญัติในทุกเรื่องที่ประชาชนต้องการและเป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้ถูกใจประชาชนได้ทั้งหมด สิ่งที่สภาร่างรัฐธรรมนูญคำนึงถึงก็คือประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนทั้งประเทศ หรือคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญแต่มิได้หมายความว่าไม่รับฟังเสียงส่วนน้อยเสียเลยทีเดียว

โดยสรุปแล้วเห็นว่ากระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ได้กำหนดไว้นั้นมีความเหมาะสมและดีที่สุดในสภาพการณ์ของบ้านเมืองในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนที่กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และให้มีการเผยแพร่เพื่อรับฟังความคิดเห็นขององค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนด้วย นอกจากนี้ยังได้กำหนดว่าเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแล้วให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ และจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ซึ่งการกำหนดให้มีการออกเสียงประชามตินี้มีข้อดี คือ ทำให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้มากยิ่งขึ้นซึ่งรัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ไม่มีในส่วนนี้

จุลนิติ : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นางอังคณาฯ : โดยภาพรวมแล้วยอมรับว่าเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ โดยเฉพาะร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ ด้วย ดังเช่นปัญหาที่ได้กล่าวแล้วในเบื้องต้น กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าชื่อของประชาชนเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือนักการเมือง ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และปัญหาเกี่ยวกับถ้อยคำ "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งในแต่ละปัญหานั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ดำเนินการแก้ไข ดังนี้

๑) ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ปรับปรุงระบบการสรรหาดังกล่าวเพื่อให้ได้คนที่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเป็นคณะบุคคลสรรหาองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๒) ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้กำหนดให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นระบบเลือกตั้งผสมกับการสรรหาที่มาจากจังหวัดและกลุ่มวิชาชีพ ซึ่งระบบนี้จะทำให้การเมืองไม่เป็นการเมืองของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้นแต่เป็นการเมืองของประชาชนที่มีความหลากหลายทั้งทางพื้นที่และสาขาวิชาชีพรวมกัน

๓) ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าชื่อของประชาชนเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง หรือนักการเมือง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้มีการลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือนักการเมืองจาก ๕ หมื่นคน เหลือเพียง ๒ หมื่นคน ซึ่งจะทำให้การใช้สิทธิของประชาชนง่ายขึ้นกว่าเดิม

๔) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้มีการเพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมากขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองและศาลยุติธรรมได้ ในกรณีที่กฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้เสียหายแทนประชาชนเพื่อฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๕) ปัญหาเกี่ยวกับถ้อยคำ "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ตัดคำว่า "ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ออกจากท้ายบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพทั้งหลาย เพื่อต้องการให้มีการตระหนักว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกิดขึ้นทันทีตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไม่ใช่ตามที่กฎหมายลูกบัญญัติแต่อย่างใด

นอกจากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะได้มีการแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฯ ปี ๒๕๔๐ แล้ว ยังได้มีการเพิ่มเติมสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้มากขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย เช่น การให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๕ หมื่นคน สามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เป็นครั้งแรก มีการเพิ่มสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึงและเสียค่าใช้จ่ายตามควร เด็ก เยาวชน สตรี คนพิการและทุพพลภาพได้รับการคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และประการสำคัญ คือ ประชาชนมีสิทธิฟ้องศาลรัฐธรรมนูญด้วยตนเองได้เป็นครั้งแรก

จุลนิติ : ข้อเสนอแนะแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการลงประชามติ "เห็นชอบ" หรือ "ไม่เห็นชอบ" ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ของสภาร่างรัฐธรรมนูญอันจะเป็นการลงมติ "เห็นชอบ" หรือ "ไม่เห็นชอบ" กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ทั้งฉบับ

นางอังคณาฯ : ในการลงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้นอยากให้ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสศึกษาและพิจารณาเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อย่างละเอียดรอบคอบ ใช้ดุลพินิจที่เป็นอิสระ ใช้ความเป็นธรรมในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และไม่ควรฟังเสียงจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้นในการตัดสินใจ ทั้งนี้ เชื่อว่าหากประชาชนได้มีโอกาสศึกษาและพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วจะต้องเห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อย่างแน่นอน ๑